

KİMYANIN ÖNEMLİ BAKIŞ AÇISI:

**KARL
BARRY
SHARPLESS**

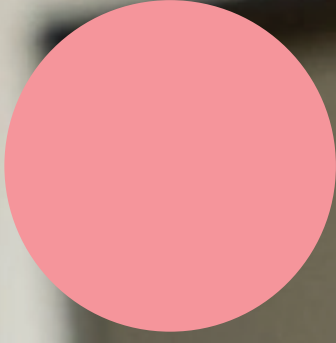

Karl Barry Sharpless

Merve Çaltışır ve Dr. Adil Denizli

Hacettepe Üniversitesi, Kimya Bölümü, Beytepe, Ankara

Karl Barry Sharpless'ın başına gelen ve MIT çevresindeki laboratuvar kapılarında hala belirmeye devam eden bir laboratuvar kazası gerçekleşmiştir. Karl Barry Sharpless bu kazayı, MIT'nin 'Tech Talk' adlı dergisinde 1992 yılında kendisi kaleme almış ve belirmeye devam eden bu hikayenin anlatıcısı olmuştur. Bu kaza, 1970 yılında MIT'ye yardımcı doçent olarak geldikten kısa bir süre sonra gerçekleşen ve bir gözünün kör olmasına neden olan bir kazadır. Bu kazayı yazısında şöyle anlatmıştır:

"Çoğunuz bilir, 1970 yılında, MIT'ye yardımcı doçent olarak geldikten kısa bir süre sonra, bir laboratuvar kazası sırasında bir gözüm kör olmuştu. Ne zaman çalışma alanına otursam gözlük takardım ve güvenlik önlemlerine titizlikle uyduğumu hissetsem de deneyimlerim, birinin güvenlik gözlüğü takma konusunda çok dikkatli olamayacağını kanıtlıyor.

Kaza sabahı erkensaatlerde laboratuvardan eve gitmeye hazırlanırken iş arkadaşlarımla

ne yaptığına bakmak için bölmelere baktım ve ardından kendi sırama döndüm, koruyucu gözlüğümü çıkardım ve parkamı üzerime aldım. Kapıya doğru yürürken, birinci sınıf bir yüksek lisans öğrencisinin bir NMR tüpünü alevle mühürlediği sırada yanından geçtim. Nasıl gittiğini sordum ve 'Güzel, mühürledim' diye yanıt aldım.

Tüpü sıvı nitrojen banyosunda soğuturken nitrojen gazı akışı altında atmosferik basınçta tüpü kapatıyordu, bu daha önce

ikimizin de yapmadığı bir teknikti. Üzülerek söylüyorum ki, daha sonra yanlış olduğunu keşfettiğimiz prosedüre de o zaman henüz bakmamıştık.

Çalışma alanının yanında durdum, tüpü banyodan aldım ve ışığa tuttum. Tüp hemen buzlandı ve içeriğini daha iyi görmek için sildiğimde içindeki çözücü solüsyonun seviyesinin aşırı derecede yüksek olduğunu fark ettim. Çözücü seviyesi aniden birkaç santimetre düştü.

**Laboratuvarda
her zaman
koruyucu
gözlük
takmamak için
hiçbir zaman
yeterli bir
mazeret
yoktur.**

NMR tüpünde yoğunlaştırılmış oksijenin kapalı kalmış olduğunu anında fark etsem de, patlamadan önce bir kaşımı tam anlamıyla hareket ettiremedim. Cam parçaları korneamı parçaladı, irise kadar girdi ve bir gözün kısmen çökmesine neden oldu. Diğer yaralarım ise yüzeysel yüz kesikleriydi.

Mass Eye & Ear'daki ilk iki haftam tamamen hareketsiz ve her iki gözümün de bandajlı hali ile geçti. Acının seviyesi

çok korkutucuydu ama benim korkum daha da büyüktü: Gözlerim açıkken 'sempatik oftalmi' nedeniyle her iki gözümün de küçük bir ihtimalle de olsa kör olabileceği konusunda uyarılmıştım. Gözler, anne karnında vücudun geri kalanından ayrı tutulduğu için, kan dolaşımına karışan göz proteini, yaralanmamış gözün 'ölmesine' yol açan bir bağışıklık tepkisi oluşturabilirdi. Söylemeye gerek yok ki, yaralı gözümde işlevsel bir görüş olmamasından duyduğum hayal kırıklığım,

sağlam gözümde tam görüş sağlamanın sevincini aşmış durumdaydı.

Deneyimlerimden çıkarılacak ders çok açık: Laboratuvarda her zaman koruyucu gözlük takmamak için hiçbir zaman yeterli bir mazeret yoktur."